

1. Definisjon av AMS

For det første må vi få på plass hva definisjonen av Avanserte måle- og styringssystemer (AMS) er for noe. Det er tydelig at det er ett av de vanskeligste ordene å forstå blant deler av befolkningen de siste årene. For det andre er ikke AMS ensbetydende med en smartmåler (en enhet som består av en måleenhet og en kommunikasjonsenhet). Det er ikke noe som heter AMS-måler. Man skulle tro at alle vet hva strøm-, gass- og vannmålerne måler? Hva måler AMS-målere? AMS? Dette er ett oppfunnet ord for å beskrive en smartmåler påkrevd av innføringen av AMS.

Når selv NVE roter med dette forstår man også at dette kan være vanskelig for mannen/-kvinnen i gata når de skal ta stilling til dette. NVE klarer nå, veldig skjult på sine nettsider, å definere det riktig, så vi er på god vei, hvor de skriver at en smartmåler er en del av AMS. Men det er ikke lett å finne informasjon om dette, så det vel derfor de fleste går i fella, inkl. nettselskapene, advokater og journalister som skriver om dette. Det ligger i selve navnet hva det er for noe. Avanserte måle- og styringssystemer, består av hva navnet sier, Avanserte måle- og styringssystemer.

En opplysende definisjon av det er skrevet i en Masteroppgave¹ av Sverre Andreas Larsen ved Universitetet i Agder, våren 2011. Her skriver han følgende i kapittel 1.5 Presisering av begreper:

AMS: Avanserte måle- og styringssystemer. Dette omfatter all maskinvare og programvare som trengs for å lese, og regulere smartmålere og annen maskinvare, direkte eller indirekte, tilknyttet disse i et strømmnett. Dette omtales i teksten som AMS og AMS-systemet. Det vil typisk bestå av smartmålere, konsentrator, sentralsystem og nettselskapets eget datasystem som styrer AMS-nettverket via Sentralsystemet. (Se Figur 1-2). AMS skal hente måledata fra smartmålerne og samtidig overvåke systemet. En del av overvåkingen skal være automatisk, slik at feil blir korrigert i sann tid av systemet. Alle målinger, alarmer og hendelser blir rapportert til nettselskapets datasystem via sentralsystemet.

Dette blir også bekreftet av SINTEF i form av en skisse i kapittel 2, i en rapport² som er laget på oppdrag fra NVE.

Hvilken del av AMS er det avregningsforskriften § 4-1 pålegger nettselskapet å installere i alle målepunkt? Til å være ett påbud er det ikke akkurat særlig spesifisert. For det hverken inkluderer noe spesifikt, eller ekskluderer noe. Og for å sette det helt på spissen; med tanke på hva AMS faktisk inneholder, burde § 4-1 b automatisk bli utløst for alle målepunkter.

En interessant høringskommentar³ til AMS fra Vokks Nett vedr endring i forskrifter - høring 03-2020 sak 202005210.

At RME omtaler dem som AMS målere når de ikke er i stand til å oppfylle RME sine funksjonskrav til AMS, tyder på at RME ikke klarer å forholde seg ryddig til sine egne begrep.

Det er ikke kapslingen som gjør måleren til AMS, det er innmaten!

Les mer om korrespondansen⁴ mellom Voks Nett (nå Etna Nett) og Reguleringsmyndigheten i NVE (RME) om definisjonen av AMS som avslører inkompetansen.

¹ Masteroppgave Avanserte Måle- og Styringssystem (AMS) <https://uia.brage.unit.no/uia-xmlui/handle/11250/137527>

² https://publikasjoner.nve.no/rapport/2017/rapport2017_44.pdf

³ <https://ams.monster/dok/Vokks-brev-til-nve.pdf>

⁴ <https://ams.monster/dok/etna/sak-202213478-Etna-Nett-Hvilke-funksjonskrav-stiller-RME-til-s%C3%A5kalte-AMS-m%C3%A5lere-uten-kommunikasjon.pdf>

Høringssvar fra Justervesenet ref. 202004128 av 13. august 2020.

Vedrørende definisjonen av AMS-måler.

Vi har følgende kommentarer til denne:

3) Det fremheves i høringsnotatet at RME har valgt å definere AMS ut fra en teknisk innfallsvinkel. AMS beskrives som et system som blant annet inneholder en elektrisitetsmåler. I høringsnotatet vises til definisjonen av elektrisitetsmåler i forskrift om krav til elektrisitetsmålere. For å klargjøre forholdet mellom AMS som system (som sammen med annet omfatter en elektrisitetsmåler) og selve elektrisitetsmåleren, mener vi det ville være hensiktsmessig at denne henvisningen også fremgår i forbindelse med definisjonen av AMS i avregningsforskriften. Dette vil etter vår mening klargjøre forholdet mellom de to forskriftene og gjøre sammenhengen enklere å forstå.

Reguleringsmyndigheten i NVE (RME) har etter høringssvaret fra Justervesenet presisert en definisjon i avregningsforskriften § 1-3. Definisjoner⁵ tredje ledd av AMS - Avanserte måle- og styringssystem gjeldende fra 1.7.2021:

Avanserte måle- og styringssystemer (AMS): Toveis informasjons- og kommunikasjonssystem fra og med elektrisitetsmålere som danner grunnlag for avregning av utveksling, innmating og uttak, til og med sentralsystemet hos nettselskapet eller nettselskapets leverandør.

2. Krav om installasjon

Energi Norges (Fornybar Norge) standard avtale for nettleie og vilkår for tilknytning⁶, heretter kalt «nettleieavtalen», § 5-1 sier at nettselskapet bestemmer type måleutstyr, eier måleutstyret og har ansvaret for installasjon, drift og kontroll av dette. Jeg har notert meg at det er enkelte som ikke vil ha måler med kommunikasjonsenhet og ikke vil slippe nettselskapet inn til å bytte måleren.

Dette er i grunnen problemfritt slik jeg ser det, med tanke på det neste jeg nå skal legge frem. Nettleieavtalen ble laget i en tid før smartmålere ble ett hett tema for husholdninger, og ikke oppdatert siden 2007. Det bringer frem noen interessante problemstillinger. En smartmåler består nemlig av 2 ting, en måleenhet og en kommunikasjonsenhet. Pga avtalens alder er sistnevnte ikke ett tema i den. Men avregningsforskriften § 4-1 pålegger nettselskapet allikevel å installere «AMS» (hva nå enn forskriften mener dette skal inkludere) på alle målepunkter. Men forskriften setter ikke krav om hvilken type kommunikasjonsenhet det skal være, og NVE legger seg ikke opp i hvilken type kommunikasjonsenhet nettselskapet velger.

Kamstrup skriver på sine nettsider⁷:

«Som en avansert smartmåler kan OMNIPower enfaset strømmåler utstyres med et bredt spekter av kommunikasjonsmodulen»

Underforstått med at dette i utgangspunktet er en strømmåler, og blir en smartmåler når kommunikasjonsenhet blir montert i tillegg.

⁵ Forskrift om kraftomsetning og netjtjenester § 1-3. Definisjoner <https://lovdata.no/forskrift/1999-03-11-301/§1-3>

⁶ https://ams.monster/dok/avtaler/Energinorge_standardavtale_nettleie_og_vilkar_for_tilknytning_2007_org.pdf

⁷ <https://www.kamstrup.com/no-no/individuell-maaling/eiendomsforvaltning/stroemmaalere>

Forståelsen av nettleieavtalen blir bekreftet i en dom fra tingretten i Kristiansand⁸ fra i høsten 2018 da et nettselskap gikk til sak mot en av kundene for å få en midlertidig forføyning for å få komme inn til han for å få byttet måleren innen 1.1.2019. Retten aksepterte at det foreligger en forskrift som gir nettselskapet rettslig plikt til å installere smartmåleren. Men retten pekte på at nettleieavtalen ikke inneholdt et avtalevilkår som gjelder kundens plikt til å bytte til «AMS-måler». Nettselskapet må derfor skaffe seg en ordinær dom for dette kravet, og deretter eventuelt begjære den dommen tvangsfullbyrdet. Retten forstår m.a.o. forskjellen på en strømmåler og en smartmåler.

3. Vær oppmerksom på følgende:

Ved hjelp av bransjeorganet Fornybar Norge (tidligere Energi Norge) har nettselskapene presentert nye standardavtaler for nettleie og tilknytning (med punkter) for forbrukere (gjeldene fra 1.1.2021⁹). Vilkårene er endret til forbrukerens ugunst. Avtalen er ugyldig. Merk at Norges største nettselskap benytter 2007-avtalen med paragrafer (den som fortsatt gjelder).

For at en avtale skal være gyldig, må det være et aktivt samtykke.

Viser til Markedsføringsloven § 22.Urimelige avtalevilkår¹⁰. Ved vesentlige endringer i vilkårene kreves det uttrykkelig aksept fra kunden for at avtalen skal fortsette å løpe.

Forbrukertilsynet kommentar¹¹: Det følger av bestemmelsen § 22 at:

«Vilkår som nyttes eller tilsiktes nyttet i næringsvirksomhet overfor forbrukere kan forbys når de finnes urimelige overfor forbrukere, og det finnes et forbud tilsies av allmenne hensyn. Ved rimelighetsvurderingen skal det legges vekt på hensynet til balanse mellom partenes rettigheter og plikter og på hensynet til klarhet i kontraktsforhold.»

Forbrukertilsynet forklarer at forbrukernes viktigste vern - ved urimelige vilkår - vil være gjennom Markedsføringsloven § 22. Brudd på Markedsføringsloven er - for så vidt - Forbrukertilsynets område, men det vil variere etter type brudd, og i gitte tilfeller, så vil noen saker da sortere under RME sitt Særtilsyn.

Reguleringsmyndigheten i NVE (RME)¹² har ikke godkjent de nye vilkårene i nettleieavtalen.

«RME ser det videre som lite hensiktsmessig at vi forhåndsgodkjenner avtalevilkår som knytter seg til regelverk vi ikke forvalter.»

Nytt fra RME publisert 25.9.2024

Reguleringsmyndigheten for energi (RME) foreslår nye krav til innhold i avtaler mellom nettselskap og kunde om vilkår for tilknytning og bruk av nettet¹³. RME skal fastsette en metode som stiller krav til vilkår mellom nettselskap og kunde om tilknytning til og bruk av nettet.

⁸ Sak nr: 18-124406TVI-KISA/06 <https://ams.monster/dom/Kristiansand-tingrett-17.09.2018-uthevet.pdf>

⁹ <https://www.fornybarnorge.no/publikasjoner/avtale/avtaler/>

¹⁰ Markedsføringsloven § 22.Urimelige avtalevilkår <https://lovdata.no/lov/2009-01-09-2/§22>

¹¹ https://www.forbrukertilsynet.no/wp-content/uploads/2021/03/Varsel-om-prisendringer-markedsforingsloven-%C2%A7-22_sladdet-1.pdf

¹² <https://www.nve.no/reguleringsmyndigheten/regulering/nettvirksomhet/nettilknytning/vilkaar-for-tilknytning-til-og-bruk-av-nettet>

¹³ <https://www.nve.no/reguleringsmyndigheten/nytt-fra-rme/nyheter-reguleringsmyndigheten-for-energi/forslag-til-nye-krav-til-vilkaar-om-tilknytning-og-bruk-av-nettet/>

4. GDPR

Personvernforordningen Artikkel 7. Vilkår for samtykke

<https://lovdata.no/lov/2018-06-15-38/gdpr/a7>

Krav til skriftlig samtykke fra 25.mai 2018 om bruk av AMS:

I tillegg fremgår av GDPR Forordningen at nettselskapet må ha rettslig grunnlag for å kunne behandle personopplysninger jf. GDPR forordningen Artikkel 6. Et slikt rettslig grunnlag er iht. artikkel 6 nr. 1 bokstav a) at man har gitt skriftlig samtykke.

Kravet innebærer at alle nettselskap i Norge må innhente nytt samtykke for å kunne bruke AMS-delen (kommunikasjonsenheten) som allerede har blitt installert i norske hjem, samt innhente samtykke for AMS-delene som skal utplasseres frem til 1. januar 2019. Fristen er utsatt til 1. juli 2023.

Retten til å trekke tilbake samtykke fra 25.mai 2018 om bruk av AMS:

Dersom nettselskapene ikke innhenter nytt samtykke for å behandle personopplysninger vedrørende smartmålerens (kommunikasjonsenhet) som sender elektronisk 24/7 til netteier, vil strømkunden fra og med 25.mai 2018 ha rett til å trekke tilbake sitt samtykke om AMS og derved automatisert behandling av personopplysninger.

Retten til å trekke samtykke til behandling av personopplysninger ved bruk av AMS fremgår av GDPR forordningen Artikkel 7 nr. 3:

Den registrerte skal ha rett til å trekke tilbake sitt samtykke til enhver tid. Dersom samtykket trekkes tilbake, skal det ikke påvirke lovligheten av behandlingen som bygger på samtykket for det trekkes tilbake.

Før det gis samtykke, skal den registrerte opplyses om dette.

Det skal være like enkelt å trekke tilbake som å gi samtykke.

Av ovennevnte følger at nettselskapet vil være ansvarlig for å tilrettelegge det slik at du kan trekke tilbake ditt samtykke til AMS. Dette kan du kontakte din nettleverandør om direkte.

Oppsummering av ny personvernlovgivning mht. AMS:

Fra og med 25.mai 2018 må alle nettselskap ha innhentet nytt samtykke til bruk av AMS dersom disse automatisk avleser strømforbruk regelmessig, slik de brukes i dag.

Dersom ikke nettselskapene innhenter et slikt samtykke fra nettkunden, og heller ikke innhenter samtykke fra nye nettkunder som får installert AMS, er det spørsmål om AMS vil være lovlig uten innhenting av slikt samtykke.

Når GDPR Forordningen har tredd i kraft, den 25.mai 2018, kan du med hjemmel i den nye personvernloven trekke tilbake ditt samtykke om bruk av AMS. Det innebærer at nettselskapet må deaktivere kortet som sender statistikk over daglig forbruk til nettselskapet, og installere manuell måler uten kommunikasjonsenhet.